

Стратегія гендерної рівності в освіті

16 березня 2023 року урядом було презентовано Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022–2024 роки з її реалізації.

Важливим аспектом забезпечення принципу рівних прав і можливостей жінок і чоловіків є створення в Україні сучасної системи освіти впродовж життя й забезпечення рівного доступу до неї незалежно від віку й гендеру.

Учасники презентації роз'яснили основні принципи, на яких ґрунтується стратегія. Вони сфокусовані довкола змісту, функцій та організації освітнього процесу.

Принципи

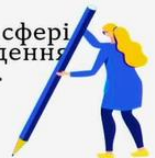

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Ця Стратегія визначає базові принципи, цільові групи, стратегічні цілі та завдання щодо реалізації державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері освіти

Стратегія ґрунтується на таких принципах:

- **змістових** - дотримання демократичних цінностей і свобод, рівності, справедливості, демократії, верховенства права, егалітарності (рівності прав і можливостей), поваги до людської гідності, доступності, недискримінації;
- **функціональних** - системність, інклюзивність та широке, активне і значуще залучення жінок і чоловіків та всіх заінтересованих сторін до реалізації цієї Стратегії, проведення моніторингу та оцінки прогресу її реалізації, відкритість і прозорість, інноваційність, інтерсекційність та врахування потреб різних груп залежно від можливих додаткових підстав для дискримінації;
- **організаційних** - об'єктивність та обґрунтованість визначення проблем у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, проведення оцінки їх масштабу, відповідність міжнародним нормам та зобов'язанням.

Цільовими групами впровадження Стратегії є і здобувачі освіти, і освітяни, і освітні управлінці. Крім того, **низка заходів розрахована на батьків**, адже гендерні стереотипи в дитини формуються, зокрема, і в

родинному середовищі, отже, потрібно працювати із ціннісними установками дорослих. Стратегію, за словами розробників, можна використовувати як методичні рекомендації із проведення роботи із усіма цільовими групами.

Цільові групи

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

- **здобувачки і здобувачі освіти** - вихованки/вихованці, учениці/учні, студентки/студенти, курсантки/курсанти, слухачки/слухачі, стажистки/стажисти, аспірантки/аспіранти, інші особи, які здобувають освіту за будь-яким видом та формою її здобуття;
- **управлінський, педагогічний та науково-педагогічний персонал** у сфері освіти, який забезпечує ефективність та якість її функціонування, від чітких уявлень, поглядів, ідеалів, оцінок та переконань значною мірою залежить світогляд майбутніх поколінь;
- **батьки та законні представники здобувачок і здобувачів освіти**, які здійснюють виховання дітей та молоді, формують їх уявлення про світ та є взірцем поведінки;
- **персонал органів управління освітою**, який приймає управлінські та кадрові рішення, визначає умови для роботи закладів освіти, зокрема реалізує державну політику щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері освіти.

За словами розробників, виконання пунктів озвученого плану – це запорука демократичного європейського майбутнього із дотриманням забезпечення рівності прав жінок і чоловіків у контексті освіти і науки України.

Виховувати та навчати людину: кілька думок про гендерну рівність в освіті

Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти, а також план заходів із її реалізації до 2030 року. Це одне з п'яти зобов'язань України як учасниці ініціативи “[Партнерство Біарріц](#)“, мета якої – посилити відповідальність та об'єднати міжнародну спільноту, аби

припинити насильство щодо жінок, забезпечити якісні освіту та охорону здоров'я, сприяти розширенню економічних можливостей та участі жінок у державній політиці.

Тема рівності в освіті – не нова для України. Рівноцінні можливості для жінок і чоловіків у різних сферах, припинення всіх форм дискримінації – одна з цілей сталого розвитку ООН.

Тема рівності в освіті – не нова для України. Рівноцінні можливості для жінок і чоловіків у різних сферах, припинення всіх форм дискримінації – одна з цілей сталого розвитку ООН.

ОСВІТА МАЄ ТРАНСЛЮВАТИ МОДЕЛІ ПОВЕДІНКИ

Розподіл уроків для хлопчиків і дівчаток зараз має вигляд анахронізму. Проте така ситуація дуже стійка, і потрібен не один рік, щоби її подолати. Адже стереотипи побутують і серед учителів, і серед батьків, і серед самих дітей.

Педагоги мають враховувати подвійну сутність освіти:

Освіта має транслювати певні моделі поведінки в соціумі, передавати культурний код наступним поколінням, але, з іншого боку – реагувати на зміни в суспільстві, відображати їх у своїх змісті й методиках.

ПОЯСНЮВАТИ ВЧИТЕЛЯМ ЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ “ГЕНДЕР” І “ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ”

Є випадки, коли вчителі не розуміють поняття “гендер” або сприймають його через маніпулятивну призму:

Вони вважають, що це щось незрозуміле, страшне: коли дівчатка стають, як хлопчики, а хлопчики – як дівчатка”.

Передовсім треба **шкільному керівництву, зосередитися на просвітницькій роботі** – озвучувати цю проблему, пояснювати понятійний апарат, спростовувати маніпуляції, пов’язані з темою рівності в освіті:

Перше, що може робити директор/-ка, аби вчителі припинили боятися слів “гендер” та “гендерна рівність”, – частіше їх повторювати. Люди звикають, починають їх розуміти і припиняють із часом боятися”.

До того ж ці терміни починають закріплюватися в українському законодавстві. Так, у Законі України “Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків” гендерна рівність – **про “рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства.**

Найбільша рушійна сила в освіті – педагоги. Освітникам варто долучатися до тренінгів, воркшопів, вебінарів, шукати можливості для професійного розвитку, обмінюватися досвідом із колегами, забезпечувати їх відповідними методичними рекомендаціями щодо впровадження гендерночутливого підходу в освіті.

РУЙНУВАТИ СТЕРЕОТИПИ В ПРОФЕСІЇ

За даними Інституту освітньої аналітики, у **2019/2020 навчальному році в школах працювали всього 13% чоловіків-педагогів. Поширеною лишається нерівність із навантаження та оплати праці вчителів.** Часто жінці можуть дати менше годин, а чоловіка навантажують на повну ставку, бо *“йому треба сім’ю годувати”*. А от керівником класу обирають жінку, *“бо за дітьми треба дивитися, глядіти”*.

Окрім того, низку педагогічних спеціалізацій сприймають як не властиві чоловікам. Водночас, типово чоловічими, аж до карикатурності, лишаються посади вчителя фізичної культури, трудового навчання, захисту України

ЗВАЖАТИ, ЩО НЕ ЗАВЖДИ ДОСВІД ВІДПОВІДАЄ ВИМОГАМ ЧАСУ

Навчання й освіта – це часто передавання особистого досвіду молодому поколінню. Та він не завжди відповідає вимогам часу й бажанням дітей. Найголовніше – відкинути своє бачення суспільної структури і спробувати подивитися на проблему універсально.

Наприклад, у навчальних матеріалах поширені зображення хлопчиків-хуліганів і дівчаток, які прибирають у класі: вони мають підмести, помити підлогу, хлопці – лише підняти стільці. І такий усталений розподіл є в багатьох аспектах. З досвіду ж Дар’ї часто батьки хочуть, щоби їхні доньки мали такі ж можливості, що й сини. І навпаки: розуміють, що коли хлопчик упав і вдарився, то йому – теж боляче і він може поплакати, як і дівчинка в подібній ситуації.

ЗВАЖАТИ НА ЗАПИТ ДІТЕЙ

Сучасні навчальні програми – універсальні, змішані й не вимагають поділу. Розподіл відбувається на рівні адміністрації школи як щось звичне й усталене. Вона пропонує поговорити з учнями на прикладі предмету “Технології”. Для початку розповісти про навчальний план, модулі, наявність матеріально-технічної бази, запитати, що цікавить учнів і, врешті, проголосувати.

“Звісно, діти можуть “поприколюватись”, і виявиться, що їм усім треба вишивати. Та потім вони повишивають такі цікаві речі! Буде всяке: дівчата будуватимуть макети кораблів, із сірників складатимуть архітектурні споруди. Але тоді не буде жодних запитань: “Чому я маю це робити?”. Чому? Бо ви так обрали.

ВИХОВУВАТИ Й НАВЧАТИ ДІТЕЙ, А НЕ ХЛОПЦІВ І ДІВЧАТ

Для досягнення гендерної рівності в освіті насамперед необхідно усвідомити, що ти співпрацюєш із людьми, а не з чоловіками чи жінками. Варто зважати на персональний досвід кожної чи кожного. Підтримувати людину тому, що вона талановита або хоче працювати, незалежно від того, чоловік це чи жінка.

Нагадаємо, що Україна є учасницею Пекінської платформи дій, плану дій із виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека” та інших міжнародних програм, націлених на подолання гендерної нерівності.

Заходи:

- 1) проводити дослідження психолого - соціальних аспектів гендерного виховання учнів у загальноосвітніх закладах та стану гендерного насильства у молодіжному середовищі;
- 2) проводити у загальноосвітніх навчальних закладах уроки гендерної рівності;
- 3) забезпечити обговорення питань гендерної рівності на заходах, які проводяться для лідерів учнівського самоврядування;
- 4) проводити позакласну роботу з дітьми та учнівською молоддю з питань формування гендерної культури та гендерного виховання організувати та проводити конкурс дитячих малюнків на гендерну тематику серед учнів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів.

5) Проект «Гендерна рівність та стереотипи»

(Лекція на тему гендерної рівності для учнів 8-9 класів) Гендерна рівність є фундаментальним правом та необхідною умовою досягнення цілей зростання, соціальної єдності та демократії. Тим не менше, певна нерівність продовжує існувати і може поглиблюватися, якщо освіта, навчання та культура продовжуватимуть поширювати гендерні стереотипи.

Для того, щоб учні успішно навчалися, стали впевненими у собі особистостями, відповідальними та активними громадянами, необхідно приділяти увагу забезпеченню гендерної рівності, рівному позитивному ставленню до дівчат та хлопців, а також навчання з гендерних питань. Гендерно чутлива освіта допомагає визначити, які погляди у сфері гендеру є справжніми, а які – лише стереотипними узагальненнями.

б) **Тренінгове заняття «Рівні права і можливості для чоловіків і жінок».** Мета: ознайомити учасників з поняттям «гендер», «гендерна рівність», «гендерні стереотипи», «гендерна дискримінація»; надати учням інформацію з гендерних питань на прикладі вправ, аналізуючи факти та стереотипні уявлення; сформувати в учнів елементарні навички гендерної культури; сприяти формуванню поведінки, орієнтованої на дотримання гендерної рівності.

Виховні заходи для молодшої школи:

1. «Формування почуття гендерної рівності у дітей молодшого шкільного віку»;
2. «Рівні права та можливості»;
3. «Симпатія»;
4. «Професія і дитина».